

Raskaus ja työ

Lääkärikirja Duodecim

3.6.2022

Naistentautien ja synnytysten erikoislääkäri Aila Tiitinen

- Esimerkkejä työskentelyolosuhteisiin liittyvistä vaikutuksista
- Raskaudelle haitallinen työ
- Erityisäitiysvapaa
- Erityisäitiysrahan anominen
- Yötyö ja muita erityistilanteita
- Kirjallisuutta

Keskeistä

- Useimmat raskaana olevat naiset pystyvät jatkamaan työssä aina äitiysloman alkuun saakka.
- Yhdessä työnantajan kanssa kannattaa tarvittaessa suunnitella työskentelyolosuhteiden muutoksia.
- Työterveyshuollon tehtävänä on arvioida raskaana olevan työnkuvan soveltuvuutta, mieluiten jo ennen raskauden alkamista.
- Neuvolan tulee tarvittaessa ohjata raskaana oleva työterveyshuoltoon heti raskauden alkuvaiheessa, jos työskentelyolosuhteisiin liittyy riskejä.
- Jos raskaana olevan naisen työtehtävät tai työolot vaarantavat hänen tai sikiön terveyden, on syytä siirtyä muihin sopiviin tehtäviin. Jos muuta työtä ei voida järjestää, voidaan harkita erityisäitiysrahaa.

Esimerkkejä työskentelyolosuhteisiin liittyvistä vaikutuksista

- Pitkäaikaista, yhtäjaksoista seisomista tai istumista tulisi välttää.
- Pitkäaikaista työskentelyä äärimmäisessä kuumuudessa tulisi välttää erityisesti raskauden jälkimmäisellä puoliskolla. Yli 35 °C:n kuumuus voi olla haitallista sikiön kehitykselle.
- Kylmässä työskentelyn ei ole osoitettu olevan haitallista raskaudelle, jos työntekijä on tarkoituksenmukaisesti pukeutunut.
- Yleisohjeiden mukaan raskaana olevien ei tulisi tehdä työtä, johon liittyy koko kehoon kohdistuvaa, matalataajuista värinää tai jossa vatsan alueelle saattaa kohdistua iskuja tai tärähdyksiä.

Raskaudelle haitallinen työ

Työturvallisuuslaissa säädetään, että työnantajan on huolehdittava myös raskaana olevan työturvallisuudesta ja suojeltava häntä tapaturmilta ja terveydellisiltä vaaroilta. Valtioneuvoston asetuksen 603/2015 mukaan työnantajan on ilmoitettava työntekijöille sikiön kehitykselle tai raskaudelle aiheutuvasta vaarasta, jos työssä käytetään tai esiintyy tekijöitä, jotka voivat aiheuttaa tällaista vaaraa. Tällaisessa työssä raskaana olevan työntekijän on ilmoitettava raskaudestaan työnantajalle tai työterveyshuollolle. Tästä esimerkkejä ovat säteily, anestesiakaasut, lyijy ja sen johdannaiset, elohopea ja sen johdannaiset, torjunta-aineet, syöpäsairauden vaaraa aiheuttavat aineet ja ympäristön tupakansavu.

Työsopimuslaissa säädetään, että mikäli työntekijän työtehtävät tai työolot vaarantavat

hänen tai sikiön terveyden eikä työssä tai työoloissa olevaa vaaratekijää voida poistaa, työntekijä on pyrittävä raskauden ajaksi siirtämään muihin, hänen työkykynsä ja ammattitaitonsa huomioon ottaen sopiviin tehtäviin. Jos hänelle ei voida järjestää muuta työtä, voidaan harkita erityisäitiysrahaa ja -vapaata.

Erityisäitiysvapaa

Sairausvakuutuslain ja valtioneuvoston siihen liittyvän asetuksen perusteella raskaana olevalla naisella on oikeus erityisäitiysrahaan, jos hänen työtehtäviinsä tai työoloihinsa liittyvä kemiallinen aine, säteily, tarttuva tauti tai muu vastaava seikka vaarantaa hänen terveytensä tai sikiön terveyden. Minkään edellä kuvatun yksittäisen altisteen olemassaolo työntekijän työssä ei sellaisenaan riitä perusteeksi erityisäitiysrahaan, vaan tarvitaan tieto altistumisesta (kuinka paljon käytetään, minkälaiset olosuhteet, suojautuminen ym.) ja mahdollisuudesta tehdä työjärjestelyjä. Erityisäitiysvapaa voi alkaa raskauden toteamisesta alkaen ja jatkua enintään äitiysloman alkamiseen asti. Erityisäitiysrahan maksamisen edellytyksenä on, että nainen on työkykyinen ja ettei hänelle voida järjestää muuta työtä ja hän joutuu tämän vuoksi olemaan pois työstä.

Erityisäitiysrahan anominen

Anomiseen liittyy seuraavia vaiheita.

- Vaaratekijät selvitetään työterveyshuollossa.
- Erityisäitiysrahaan hakemukseen on liitettävä lääkärin, sairaanhoitajan, kätilön tai terveydenhoitajan antama todistus raskaudesta.
- Äidin tai sikiön terveydelle aiheutuvasta vaarasta lääkärinlausunnon antaa työpaikan työterveyshuoltoa toteuttava lääkäri tai muu vakuutetun työolosuhteet tunteva lääkäri.
- Mukaan liitetään työnantajan ilmoitus siitä, että työntekijä on poissa työstä ja ettei työntekijää ole voitu siirtää muihin tehtäviin.

Yötyö ja muita erityistilanteita

Raskauden aikana ei voida velvoittaa tekemään yötyötä, jos se lääkärin arvion mukaan on terveydelle haitallista. Jollei siirtyminen yövuoroja sisältämättömään työrytmiin ole mahdollista, voi lääkäri todistuksellaan todeta, että yötyöstä luopuminen on tarpeellista asianomaisen työntekijän turvallisuuden tai terveyden takia ja suositella sairauslomaa.

Raskaana olevilta työntekijöiltä kiellettyjä töitä EU-direktiivin mukaan ovat: työskentely ylipaineessa (paineistetut tilat ja vedenalainen sukeltaminen), työt, joissa altistutaan lyijylle ja sen johdannaisille sekä maanalainen kaivostyö.

Työterveyslaitoksen neuvontapalvelun lomakkeella voit tiedustella työolojen sopivuutta raskaudenaikaiseen työskentelyyn [1](#).

Työterveyslaitoksen laatima Raskaus ja työn altisteet -opas [2](#) kokoaa yhteen lainsäädännön, joka liittyy raskaana olevan tai vasta synnyttäneen naisen terveyteen ja työturvallisuuteen.